

הלל השלם מבואר - על פי האברבנאל

פרקי החלל, על פי פירושו של רבינו דון יצחק אברבנאל, עוסקים בעיקרם בענין הגאולה העתידה, הציפיה לה במשך שנות גלותינו, והשוואתה לגאולה הראשונה ביציאת מצרים:

שאף על פי שהוא באמת רם ונישא, **הַמִּגְבִּיחִי לְשֹׁכֶת**, בכל זאת **הַמִּשְׁפִּילִי לְרֵאוֹת בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ**, כי השגחתו חופפת ומלווה את כל מעשי בני האדם, ומחמת גודל השגחתו, לעיתים הוא משנה את הטבע, **מְקַיֵּם מַעֲשֵׂי דָל** - מקים הוא את הדל מעפר דלותו, **מַאֲשֵׁפֶת יָרִים** את **הַאֲבִיּוֹן**, שאין לו כלום, וכפי שהרים את ישראל במצרים משפלותם ודלותם, ואף על פי שהמערכות השמימיות יחייבו שאותו אדם יהיה עני ודל, הקדוש ברוך הוא יגביהנו לרום המעלה, **לְחַוְשִׁיכִי בַּמָּקוֹם גָּבוֹה וְחָשׁוּב**, **עַם נְדִיבִים**, ולא רק עם נדיבים מעם אחר שלא הכירוהו בשפלותו, אלא **עַם נְדִיבִי עַמּוֹ**, הגם שהכירוהו בדלותו, ובדרך כלל אינם מכבדים את העני שעלה לגדולה, וכן **מוֹשִׁיכִי עֶקְרַת הַבַּיִת** - נוטל ה' את האשה העקרה, שהיתה דואגת ועצובה מחמת שאין לה ילדים, והופך את הטבע ואת המזלות, עד שתהיה היא **אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה**. ולכן, **הַלְלוּיָהּ** - עליכם, עבדי ה', להלל את ה' על גבורתו, על כל העולמות.

עתה מביא ראייה לכל הדברים הללו בענין הנהגת ה', מיציאת מצרים עצמה: **בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם**, כשיצאו

הַלְלוּיָהּ, ומי הם הראויים להלל את ה', **הַלְלוּ עַבְדֵי ה'**, כי רק הם ראויים להללו ולשבחו, ולא שאר בני האדם. ואת מי נהלל, **הַלְלוּ אֶת שֵׁם ה'**, כי את עצמותו של ה' לא נוכל להשיג כלל וממילא גם לא נוכל להלל, אלא אנו משיגים רק את שם ה' כפי שהתגלה לנו על ידי הנביאים, ואת אותה השם אנו מהללים, כי יותר מכך לא נשיג. ומה הוא הזמן הראוי להלל בו את ה', **יְהִי שֵׁם ה' מְבָרָךְ מִעַתָּה** - מזמן יציאת מצרים, שאז הכירו הכל בהשגחתו הפרטית על בני האדם, **וְעַד עוֹלָם**, כי מעתה יידעו בני אדם לעולם את ענין ההשגחה של ה' בברואים. והיכן הם המקומות שמהללים את שם ה', הרי זהו בכל העולם, **כִּי מִמְזֶרֶח שָׁמֶשׁ - מִמְּזֶרֶח העולם ששם זורחת השמש, עַד מְבֹאֵה - עד מערב, ששם באה השמש בלילה, מְחֻלָּל שֵׁם ה'**, כי כל הגויים מכירים בקיום הסיבה הראשונה לבריאת כל העולמות, אבל **רַם עַל כָּל גּוֹיִם ה' - ה' מרומם בפי כל הגויים, וחושבים הם שלגודל רוממותו אינו משגיח על הפרטים ועל מעשי בני האדם, וסבורים הם שרק עַל הַשָּׁמַיִם מְבֹרָךְ**, ולא על בני האדם שבארץ. אבל האמת אינה כן, אלא **מִי בָהּ אֱלֹהֵינוּ**,

בֵּית יַעֲקֹב מַעַם לְעֹז - מאומה המדברת בלשון לועזית, שאינה לשון הקודש, הִיָּתָה יְהוּדָה לְקִדְשׁוֹ, כי תמיד היה שבט יהודה מקודש ומובחר יותר, כמלך על שאר השבטים, והם שקפצו ראשונים למי ים סוף וקידשו את שם ה', **יִשְׂרָאֵל מִמְּשֻׁלוֹתָיו**. וכיון שהיו יהודה וישראל קודש לה', **לִכֵּן הָיִם רָאָה, וַיִּנָּב, כְּמִי שְׂבוּרָח וְנָס מִפְּנֵי הַגִּבּוֹר מִמֶּנּוּ, וְכֵן הִירְדֵּן, יִסַּב לְאַחֲרָיו, כְּשֶׁהִגִּיעוּ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון וְיִשְׂרָאֵל לַעֲבוֹר בּו כְּדִי לַהֲכַנֵּס לָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. הַהָרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים בְּזִמְנָן מִתֵּן תּוֹרָה, שִׁכַּל הַהָרִים נִמְסוּ מִלִּפְנֵי ה', וְהָרַסְנִי הַזִּדְעָזַע כּוֹלוּ מִפְּנֵי שִׁירָד עֲלֵיו ה', וְהַגְבַּעוֹת גַּם הֵם קִיפְצוּ כְּבָנֵי צֹאן. וְשׂוֹאֵל הַמִּשׁוֹרֵר, מָה לָּהֶם כִּי תִנּוּם, הִירְדֵּן תִּסַּב לְאַחֲרָיו, הַהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים, גְּבַעוֹת כְּבָנֵי צֹאן, וְהָרִי אֵין זֶה הֵהֱנִיחָה הַטְּבַעִית וְהַרְגִּילָה שְׁלָכָם. וּמִשִּׁיבִים לוֹ, שְׂבָאֵמֶת לֹא הָיָה הַדְּבַר בַּדֶּרֶךְ הַטְּבַע, אֲלֵא הָיָה הַשִּׁינּוּי בַּקְרִיעֶת יָם סוּף וּבַקִּיעֶת הִירְדֵּן מִלִּפְנֵי אֲדֹנָיו הָעוֹלָם שֶׁהוּא בְּרָא אֶת הַכֹּל וְשׁוֹלֵט עַל הַכֹּל, חֹלֵי אֲרָץ - וְהוּא מַחֲלֹל הָאָרֶץ וּמִיִּסְדָּהּ, מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב - וּבִהִיּוֹתוֹ אֱלֹקִי עִם יַעֲקֹב שִׁידַד אֶת הַטְּבַע וּבִיטְלוֹ, כְּדִי לַהֲצִיל אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִיַּד הַמִּצְרִים. וְאֵין לַתְּמוּהָ עַל שִׁינּוּי זֶה, כִּיּוֹן שֶׁבְּבִרְיַאת הָעוֹלָם עָשָׂה ה' מֵהֵמָּה אֶרֶץ, כֹּךְ עָתָה יַעֲשֶׂה בְּהִיפֹךְ, הַחֲפָכִי הַצִּיּוֹר אֲנִי מֵיָם - יִהְיֶה הוּא אֶת הָאֵבֶן לִמִּים, וְאִפִּילוּ אֶת הָאֵבֶן הַחֲזָקָה בִּיּוֹתֵר, שֶׁהִיא הַחֲלָמִישׁ יִהְיֶה הַפּוֹךְ לְמַעֲיָנֹו מֵיָם, וּבַקְרִיעֶת יָם סוּף עָשָׂה ה' מֵהֵמָּה אֵבֶנִים, כְּדִי שִׁיּוּכְלוּ יִשְׂרָאֵל לַעֲבוֹר שָׁם, וּבַמִּדְבָּר עָשָׂה ה' מֵהָאֵבֶן מֵיָם, כְּדִי שִׁיּוּכְלוּ יִשְׂרָאֵל לַשְׁתוֹת. כַּעַת אֲנִי מִבְּקָשִׁים מֵה', אֵף עַל פִּי שֶׁאֵינֶנּוּ רְאוּיִים שֶׁתְּבוֹא הַגְּאוּלָּה מִצַּד זְכוּתֵינוּ, שִׁיבִיא אֶת הַגְּאוּלָּה לְמַעַן שְׁמוֹ: לֹא לָנוּ ה', לֹא לָנוּ, - לֹא בַעֲבוּרֵינוּ תַעֲשֶׂה אֶת הַחֲסֵד הַזֶּה, כִּי אֵין זְכוּתֵנוּ מִסְפִּיקָה לַכֹּךְ, כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כְּבוֹד - עָשָׂה זֹאת עֲבוֹר שִׁמְךָ הַגְּדוֹל הַמַּחֲלֹל בֵּין הַגּוֹיִים, עַל חֲסִדְךָ - עָשָׂה זֹאת כַּחֲסֵד עֲבוֹר יִשְׂרָאֵל, לְנִקּוּם אֶת נִקְמַתָם מֵהַגּוֹיִים, עַל אֲמָתְךָ - עָשָׂה זֹאת כְּדִי לְהוֹדִיעַ לַגּוֹיִים אֶת אֲמִיתוֹת מִצִּיאוֹתְךָ**

בְּעוֹלָם. לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם, בְּרָאוּתָם אֶת דְּלוּתָם וּשְׁפָלוּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אֵיךְ נָא [-הֵיכֵן הוּא] אֱלֹהֵיהֶם שַׁעֲשָׂה לָהֶם נִסִּים וּנְפִלָאוֹת בְּשָׁנִים קְדֻמוֹנוֹת, שְׁמָא תָם כּוּחוֹ וְאֵינּוּ יָכוֹל לְהוֹשִׁיעַם כְּבִרְאשׁוֹנָה, וְזֶהוּ בְּהִיפֹךְ מֵהָאֵמֶת שֶׁאֵנּוּ מֵאֲמִינִים בָּה, וְאֱלֹהֵינוּ בְּשָׁמַיִם, כֹּל אֲשֶׁר חָפֵץ עָשָׂה, וְהַפּוֹקֵד עַל צִבְאֵי הַשָּׁמַיִם בּוֹדָאֵי יָכוֹל לַפְקֹד עַל מַלְכֵי הָאָדָמָה, מֵה שֶׁאֵין כֵּן הָעֲבוּדָה זֶרֶה שֶׁל הַגּוֹיִים, עֲצָצִיָּהֶם - הַפְּסָלִים שֶׁלָּהֶם נַעֲשִׂים מִכֶּסֶף וְזָהָב, וְאֵינֶם אֲלֵא מַעֲשֵׂה יָדֵי אָדָם, וְיֵשׁ לַתְּמוּהָ עַל הַגּוֹיִים הַלָּלוּ, כִּי אֵף לִפִּי דַעְתָּם שַׁעַל יְדֵי פְסָלִים אֵלוֹ הֵם מִמְּשִׁיכִים לַעֲצָמָם שִׁפְעַת מֵהַשָּׁרִים הָעֲלִיוֹנִים, אֵךְ לִשְׁם מֵהֶם עוֹשִׂים לָהֶם אֶת הָאֲבָרִים כְּצוֹרֶת אֲבָרֵי הָאָדָם, וְהָרִי הֵם מוֹדִים שֶׁאֵין לָהֶם כֹּל שִׁימוּשׁ בָּהֶם, כֹּךְ לָהֶם וְלֹא יִדְבְּרוּ, עֵינֵינִם לָהֶם וְלֹא יֵרְאוּ, אֲזַנֵּינִם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ, אֵף לָהֶם וְלֹא יִרְחִיחוּ, יְדֵיהֶם וְלֹא יִמְיִשוּ, רַגְלֵיהֶם וְלֹא יִחַלְכוּ, לֹא יִחַגּוּ בְּגִרְזָנָם, כְּמוֹתָם פְּסָלִים, שֶׁאֵינֶם אֲלֵא חוֹמֵר דּוֹמֵם, כֹּךְ יִהְיוּ עֲשִׂיָּהֶם, וְכֵן יִהְיֶה כֹל אֲשֶׁר בָּטַח בָּהֶם. אֲבָל יִשְׂרָאֵל, בָּטַח בָּה', עֲזָרָם וּמִגֹּנָם הוּא. וְכֵן בֵּית אַחֲרֵן בָּטַחוּ בָּה', עֲזָרָם וּמִגֹּנָם הוּא. יֵרָאִי ה' בָּטַחוּ בָּה', עֲזָרָם וּמִגֹּנָם הוּא.

ה' אֲשֶׁר זָכַרְנוּ בְּגִלּוֹת מִצְרַיִם, הוּא שָׁגַם עִתָּהּ יִבְרָךְ אוֹתֵנוּ, וּמִי הֵם הַמְּבוֹרָכִים, יִבְרָךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל, שֶׁזֶּהוּ כֹל עַם יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָא בְּגִלּוֹת, יִבְרָךְ אֶת בֵּית אַחֲרֵן, שֶׁהֵם הַלּוּיִים וְהַכֹּהֲנִים הַמִּקְדָּשִׁים לָה', יִבְרָךְ אֶת יֵרָאִי ה', שֶׁהֵם הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר, יְבָרַךְ גַּם אֶת הַקְּטָנִים, הַגִּם שֶׁאֵין לָהֶם זְכוּיּוֹת עֲצָמִיּוֹת מִצַּד עֲצָמָם, כִּיּוֹן שֶׁהֵם מִצְטָרְפִים יַחַד עִם הַגְּדֹלִים. וְאֵף עַל פִּי שֶׁיִּשְׂרָאֵל מִתְמַעֲטִים וְהוֹלְכִים בְּזִמְנָן הַגְּלּוּת, אֵין לָכֵם לְדַאוּג, כִּי יִסַּף ה' עֲלֵיכֶם, עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם, עַד שֶׁתִּהְיוּ לַעַם רַב וְעָצוּם. וְהִנֵּה אוֹמוֹת הָעוֹלָם מִבְּקָשִׁים אֶת קִבְּלַת הַשִּׁפְעָה דֶּרֶךְ הַשָּׁרִים הַמְּמוֹנִים עֲלֵיהֶם, אֲבָל אַתֶּם אֵינֶכֶם כֵּן, אֲלֵא בְּרִיכִים אַתֶּם לָה' - מִקְבָּלִים אֶת הַשִּׁפְעָה

ישירות מיד ה', שהוא העֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ. ואל תדמו
בנפשכם כי מאחר ומערכת הטבע והמזלות מתנגדת
לישראל, הרי מחמת כן מתעכבת הגאולה השלימה, אין
הדבר כן, שהרי הַשָּׁמַיִם, ובכללם הכוכבים והמזלות וכל
שרי מעלה, שָׁמַיִם לָהּ, ובידו לשדד את כל המערכות
כרצונו, ויכול הוא לבטל את כל הסיבות הטבעיות ולגאול
את ישראל, ואם תחששו מהגויים המושלים בארץ, והם
ימנעו מכם את היציאה לחירות, אף דבר זה אינו נכון,
שהרי וְהָאָרֶץ נָתַן לְבְנֵי אָדָם - ה' הוא הנותן את הארץ לבני
אדם, ויתננה למי שירצה, והרי לֹא הַמֵּתִים יִהְיוּ יָהּ -
הגויים, הנחשבים כמתים אפילו בחייהם, אינם מהללים
את ה' על כך שנתן להם את הארץ, וְלֹא כָל יִרְדֵי דוֹמָה - כל
הגויים היורדים אל הקבר, ואין נפשם מתקיימת לנצח.
וְאֶנְחֵנוּ נִכְרְהָ יָהּ, כי אנו מכירים את גודל נפלאותיו, מַעֲשֵׂה
יָעַד עֲוֹלָם - אפילו אם נצטרך להמתין זמן רב עד שתהיה
הגאולה השלמה, תִּלְוֶיהָ.

לפי שצפה המשורר ברוח הקודש שבאורך הגלות יאמרו
הגויים לישראל שאין תפילותיהם נשמעות, ולכן אינם
נגאלים, אמר, אֶחָבְתִּי כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת קוֹלִי תַּחֲנוּנִי, כלומר,
אוהב אני את תפילתי ותחנוני לפני ה', כי מאמין אני
שישמע ה' את קולי, והראיה לכך, כִּי בִהְיוֹתִי בַּגּוֹלָת מִצְרַיִם
הָיָה ה' אֲזֵנוֹ לִי וּגְאֻלִּי, ולכן גם עתה לא אחדל מלהתפלל
ולקרוא לה', וּבְיָמַי אֶקְרָא - אפילו אם כל ימי אעמוד ואקרא
לו בתפילתי. כי הנה בגלות הזו אֶפְפֹּנִי חֲבִלִי מִוֶּתֶת, על ידי
כמה גזירות שנהרגו בהם רבים מישראל, וּמִצְרֵי שְׂאוֹל
מִצְרַאֲוֹנִי, ואף על פי שצָרָה וַיִּגְזֹן אֲמַצְיָא, לא אמנע
מלהתפלל לה', וּבְשֵׁם ה' אֶקְרָא, אֵלֶּה ה' מִלְּטָה נַפְשִׁי מִגּוֹלָת
זו, כִּי חָנוּן ה', וְצַדִּיק - ועל אף שצודק הוא בדינו, מכל
מקום וְאֶלְחִינוּ מִרְחָם, וינהג עמנו לפנים משורת הדין, כִּי
שָׁמַר פְּתָאִים ה', דְּלוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ - יושיענו ה' מדלותינו.
ועתה אומר המשורר כלפי ישראל, שׁוּבִי נַפְשִׁי לְמִנוּחַיִכִּי -

כאשר נשוב אנו בתשובה לפני ה', נתקרב לגאולה השלימה,
כִּי ה' גָּמַל עָלַיִכִּי - כמו שבגלות מצרים גאל אותנו ה', כִּי
הִלְצָתָּ בַּמִּצְרַיִם אֶת נַפְשִׁי מִמָּוֶת, אֶת עֵינֵי מִן דְּמֹעָה, אֶת
רַגְלִי מִדָּחִי, והביא אותנו ה' לארץ ישראל, ולכן גם עתה
נבטח בה', שעוד אֶתְחַלֵּף לְפָנָי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים - בארץ
ישראל, שלשם נתקבץ בעת הגאולה העתידה, ושם יחיו
המתים לעתיד לבא. ואומר המשורר בשם האומה כולה,
הַאֲמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר אֲנִי עֲנִיתִי מוֹאֵד - מאמין אני באמונה
קיימת שאנו עתידים להגאל לעתיד לבוא, ואז נדבר על
הזמן של הגלות שבו עינו אותנו הגויים, אֲנִי אֲמַרְתִּי בְּחַפְזִי
- ועל אף הצרות והחפזון הטורדים אותנו בגלותנו, אנו
אומרים תמיד שֶׁכָּל הָאָדָם בֹּזֵב - כל בני האדם המאמינים
באמונות שונות, כולם כוזבים, כי רק אמונת ישראל היא
האמיתית.

כיון שמזכיר המשורר את הגאולה העתידה לבוא, אומר,
מָה אֶשִׁיב לָהּ כָּל תַּגְמוּלוֹתַי עָלַי - מה הגמול שאשיב לה'
על כל הטובה שיעשה עימנו, כאשר יגאל אותנו בגאולה
השלימה, שהרי כל הטובות הם מצד החסד ואינם מגיעים
לנו בדין, כי עד עתה אנו מברכים את ה' על ישועה אחת,
והיא גאולת מצרים, אבל לעתיד לבוא בֹּשׁ יְשׁוּעוֹת אִשָּׁא -
אשא כוס על ישועות רבות, וּבְשֵׁם ה' אֶקְרָא, לפרסם
טובותיו וחסדיו עמנו. ואז נִדְרִי לָהּ אֲשַׁלֵּם, לא בבית סגור
כסדר ליל הפסח, אלא נִגְדָה נָא לְכָל עַמּוֹ - בפני כל העם,
בבית המקדש. וגם מי שימות בהיותו בגלות לא יפסיד מכך,
כיון שיקָר בְּעֵינֵי ה' הַמּוֹתָה לַחֲסִידָיו - החסידים המתים
בגלות יקנו בכך יקר וגדולה וחשיבות לפני ה', ויהיו
נפשותם צרוורות בצרור החיים את ה'. אחרי שאמר את
דבריו בתורת אמונה ובטחון בה' שכך יהיה, פונה המשורר
להתפלל לפני ה', אֵלֶּה ה' כִּי אֲנִי עֲבָדְךָ, ולא כעבד הנקנה
מאחר, אלא אֲנִי עֲבָדְךָ בֶּן אֲמָתְךָ, הנולד מתחילתו לעבדות,
והרי כבר פְּתַחְתָּ לְמוֹפְרֵי - פתחת את קשרי מאסרי
במצרים, לכן יהי רצון שתעשה כן גם עכשיו לשחררני

ממאסר הגלות הזו. וכשם שבגאולת מצרים הקריבו ישראל קרבן פסח ואמרו שירה, כך גם כשנצא מהגלות הזו, לך אֲזַכֶּכֶּה זִכְרָה תִּזְכֶּרְהָ, וּבְשֵׁם ה' אֶקְרָא, וכשם שהם עשו את הקרבן והשירה במעמד קהל רב, גם אני נִדְרִי לַה' אֱשַׁלֵּם נִגְדָה נָא לְכָל עַמּוֹ, ויהיה בקרבן ושירה אלו יתרון על מה שעשו ישראל במצרים, כי הם עשו זאת בחוץ לארץ, ואילו בגאולה זו נביא את הקרבנות ונשיר את השירה בְּחִצְרוֹת בֵּית ה' - בבית המקדש, בְּתוֹכִי יְרוּשָׁלַם, הִלְלוּהָ:

בגאולת מצרים קבלו בני ישראל את האמונה בה', אך שאר הגויים לא קיבלו את האמונה ולא היללו את ה', אבל בגאולה העתידה לא יהיה הדבר כן, אלא תִּלְלוּ אֶת ה' כָּל גּוֹיִם, שִׁבְחוּהוּ כָּל הָאֲמִיּוֹם, ושני טעמים יהיו לכך, בִּי נִבְרָ עָלֵינוּ חֶסֶד - כי יכירו כולם בחסד שיעשה ה' עם ישראל, וְאִמְתָּ ה' לְעוֹלָם - ויכירו באמיתות מציאות ה' בעולם, הִלְלוּהָ:

אף על פי שכל הגויים יכירו באמיתות ה' ויהללו אותו, עדיין יהיה ראוי שישראל ישבחוהו ויודו לו באופן מיוחד יותר:

הוֹדוּ לַה' בִּי טוֹב - כי הוא הטוב המוחלט והשלם, וכן יש להודות לו על בִּי לְעוֹלָם חֶסֶד - שעושה חסד עם כל העולם, בשמירתו ובתשועתו.

יֹאמֶר נָא יִשְׂרָאֵל, אפילו עתה, מכירים ישראל שבשעה שייגאלו יראו הכל את גודל חסד ה' עליהם, בִּי לְעוֹלָם חֶסֶד, וזה יהיה החסד השלם והגדול לישראל, שיצאו מעבדות לחירות עולם, כי גאולה זו היא גאולה שאין אחריה גלות, אלא ישאר עלינו חסד ה' לעולם.

יֹאמְרוּ נָא בֵּית אֱהֲרָן, שעתה בגלות אין להם עבודה במקדש, ולא קדושה, וכמעט אין ניכר שהם מובדלים בקדושתם, אך בזמן הגאולה יכירו בִּי לְעוֹלָם חֶסֶד.

יֹאמְרוּ נָא יִרְאֵי ה', אשר בזמן הגלות אינם יכולים לעבוד את ה' כראוי, ואינם יכולים להידיבק באלוקים מפחד האויבים וצרתם, יכירו בזמן הגאולה בִּי לְעוֹלָם חֶסֶד:

אף על פי שנמשכת הגלות הזו זמן רב, אין לנו להתייאש מהגאולה, כי גם במצרים, מִן הַמִּצְרַיִם קִרְאתִי יְהוָה, וְעַנְנִי בַּמִּנְהָב יְהוָה והוציאני משעבוד מצרים לחירות, וכך גם עתה ה' לִי לֹא אֵירָא, כִּי מִה יַעֲשֶׂה לִי אֱדָם, הרי ה' יכול להפוך את כל השונאים לאוהבים, שלא יזיקו לי כלל. ה' לִי - אם הייתי מתקרב אל ה' כראוי, היו כל האויבים בְּעִזָּי - נעשים עוזרים לי, וְאֲנִי אֶרְאֶה בְּשִׁנְאִי, שגם הם יעזרוני. ולכן, בהיותנו בגלות, טוֹב לְחַסּוֹת בַּה' בקיום מצוות ומעשים טובים, מִבְּטָח בְּאֶדָם. טוֹב לְחַסּוֹת בַּה', מִבְּטָח בַּנְּדִיכִים - במלכי ושרי הגויים. כי הנה בזמן חזקיהו מלך יהודה כָּל גּוֹיִם סָבְבוּנִי, והם סנחריב וצבאו שצרו על ירושלים, בְּשֵׁם ה' בִּי אֲמִילֵם - ונכרתו מן העולם על ידי ה', בדרך נס. ונבוכדנצר וצבאו סָבְבוּנִי גַם סָבְבוּנִי - צרו על ירושלים כמה פעמים, עד שכבשוה, בְּשֵׁם ה' בִּי אֲמִילֵם - ונענשו על כך מעם ה', שהרי לא נשאר מהם זכר. ומלכות פרס ומדי והיוונים בזמן בית המקדש השני סָבְבוּנִי כְּדִבּוּרִים, הֵעָבּוּ בְּאֵשׁ קוֹצִים - נוצחו על ידי החשמונאים כאש האוכלת את הקוצים, בְּשֵׁם ה' בִּי אֲמִילֵם. ועתה בגלות זו האחרונה, דַּחַח דְּחִיתָנִי לְנֶפֶל, כי בגלות זו היינו קרובים ביותר לנפילה וכליה גמורה, וְה' עֲזָרָנִי. עֲזִי וְזִמְרַת יְהוָה - העוז שהיה לי שלא באתי לכליה בגלות זו, על כך אני מזמר עתה לה', וְיִהְיֶה לִי ה' לִישׁוּעָה. ובאותו זמן של הגאולה יהיה קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאֶחָלֵי צְדִיקִים, שיאמרו שִׁמְיֹן ה' עֲשֵׂה חֵיל, ולא כוחי ועוצם ידי עשה את החיל הזה, אלא רק השגחת ה' ושמירתו. כִּי יִמִּין ה' רִוְמָמָה - שולטת על מערכת הטבע, ועל ידי זה יִמִּין ה' עֲשֵׂה חֵיל. מוסיף המשורר ומבטיח לכל המסופקים בדבר, וחוששים שיכלו ישראל בגלות זו, ואומר

עתה בשם האומה כולה, לא אמות בגלות זו, כי אחיה ואצפה תמיד לישועת ה', ואספר מעשי יי. ואף על פי שיהיו צרות רבות וגדולות בגלות זו, הרי רק יסור וסרני יי, ולמות - לכליה מוחלטת לא נתנני. עתה ממשיל המשורר כאילו שערי ההודאה לה' סגורים בזמן הגלות, ולכן אומר בשם העם, פתחו לי שערי צדק, ואני, עם ישראל, אבא בם ואודה יי. וכאילו השערים עצמם משיבים לו, הרי זה השער לה', ולכן רק צדיקים יבאו בו, וכשישובו ישראל בתשובה שלימה, יהיו ראויים להכנס לשערים אלו.

לאחר הגאולה יאמרו ישראל, אודה כי עניתני בגלות המרה הזו, כי הסתיימה הגלות ופתחי לי לישועה. באופן שהאבן שמאסו הבונים, וזהו עם ישראל, היתה לראש פנה, כי בני העולם ובית המקדש יהיו כולם מיוסדים לעתיד לבוא על עם ישראל. ותשועה זו לא תהיה בכח הזרוע של ישראל, אלא מאת ה' היתה זאת, היא נפלאות בעינינו, כי תהיה הגאולה דבר פלא בעיני כל בני האדם. זה היום עשה ה', והוא יום הגאולה, נגילה ונשמחה בו.

עתה מתפלל המשורר שיקים ה' את דברו הטוב, ואומר אנא ה' הושיעה נא, לגאול את ישראל, וכיון שהגאולה השלימה תלויה בכך שיחזרו ישראל בתשובה, מוסיף ואומר אנא ה' הצליחה נא, שיצליחו לחזור בתשובה שלימה.

ברוך הַבּוֹא בְּשֵׁם ה' - הבא ומתקרב לעבודת ה' יהא מבורך בשם ה', ברכנוכם מבית ה'. וכיון שהבא להטהר מסייעים לו, אל ה' ויאר לנו - יאיר ה' את אורו לכל החפצים להתקרב אליו, ואף על פי שהגוף והיצר הרע מעכבים את האדם מלשוב, אסרו חג בעבתים עד קרנות המזבח - כשם שקושרים את הקרבן עד שמביאים אותו אל המזבח שזהו תכליתו, כך קישרו את הגוף הבהמי ואת היצר הרע עד שיגיע לתכליתו, וכאשר יהיה הדבר תאמרו, אלי אתה ואודה, אלי ארוממך. הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו.

חתימת ברכה זו היא המכונה 'ברכת השיר', ומהות תוכנה הוא שההלול והשבח לה' אינם נצרכים לו, שהרי הוא מרומם על כל ברכה ותהילה, ואין לנו שום השגה בו כלל, אלא הדבר הוא לתועלת בני האדם המתפללים, המראים בכך את כוונת הלב ואהבת ה', וכיון שכל מה שאנו משיגים בה' הוא דרך הפעולות שהוא פועל ומשפיע עלינו, לכן ממשיל זאת המשורר כאילו הפעולות והמעשים עצמם הם המשבחים את שם ה', וכל שכן שראוי לישראל עבדיו לשבח ולהלל את שם ה'.

יהללה ה' אלהינו כל מעשיה, שהמעשים עצמם הם המהללים את ה' בעצם קיומם, וחסידיה צדיקים עושי רצונה, וכל עמך בית ישראל, אף להם נאה להלל ולשבח את ה', ולכן ברנה יודו ויברכו, וישבחו ויפארו, וירוממו ויעריצו, ויחדשו וימליכו את שמך, מלכנו. כי לך טוב להודות ולשמוך נא להלל, כי מעולם ועד עולם אתה אל.

